

протилежну сторону хочеться бачити більш «впорядкованою» і передбачуваною. Тут порядок забезпечує прогнозованість дій, що виключатиме випадковості та несподіванки.

З. Бауман називає глобалізацію «новим світовим безпорядком» і зауважує, що «в глобалізованому світі порядок стає індикатором безпомічності та підпорядкованості» [2]. Епоха, що почалася з триумфу осілих племен над кочівниками, підходить до кінця. Отже, глобалізація – «реванш кочівників». Серед інших характерних рис глобалізації, З. Бауман виділяє: *кінець географії* – втрачається проблема простору і відстані. Ми можемо їх надзвичайно швидко долати, а відповідно і *опосередкованість спілкування та передачі інформації*.

### Література:

1. Зигмунт Бауман. Индивидуализированное общество / Пер. с англ. под ред. В.Л. Иноземцева. - М.: Логос, 2005. - 390 с.

2. Бауман З. Глобалізація. Наслідки для людини і суспільства / Пер. з англ. І. Андрущенко, М. Винницький. – К.: Видавничий дім «Києво-Могилянська академія», 2008. –109 с.

УДК 316.47

**В. Ю. Кравченко,**  
кандидат психологічних наук,  
доцент кафедри філософії

### ДОВІРА ЯК ІДЕАЛЬНА МОДЕЛЬ ДІАЛОГУ

Довіра – це здатність людини апіорі наділяти явища і об'єкти оточуючого світу, а також інших людей, їх майбутні дії і власні дії властивостями безпеки (надійності) і ситуативної корисності (значущості) [4, с.85]. Довіра до себе – це рефлексивний, суб'єктивний феномен особистості, що дозволяє людині зайняти певну ціннісну позицію у ставленні до самої себе, до світу, і виходячи з цієї позиції, будувати власну життєву стратегію. Наявність довіри до себе є важливою умовою суб'єктності особистості [4, с. 139].

Вступаючи у взаємодію, дві людини утворюють цілісну систему, породжують нову онтологію «людина-людина». При цьому кожна з них займає певну психологічну позицію як до себе, так і до конкретного іншого, з яким вона вступає у взаємодію, відображаючи момент лише того, що для неї актуально, тобто «тут-і-тепер». Якщо два взаємодіючі суб'єкта мають подібні (відповідні) психологічні позиції щодо довіри до себе і довіри до іншого, тобто ставляться до себе як до цінності, а до іншого як до себе, то можна говорити про ідеальну модель взаємодії, так як вона сприяє виникненню істинного діалогічного спілкування [2, с. 17].

Повна взаємна довіра виникає на практиці дуже рідко, але саме вона виступає ідеальною моделлю діалогу (що найбільше проявляється в дружбі і любові). Однак і в істинному діалозі можна розглядати різні модальності взаємин між людьми. Так, універсальними умовами виникнення довіри є атрибуція значущості і безпечності об'єкта довіри. Однак об'єктом довіри може бути як інша людина, так й інформація, яку вона передає. Причому вони можуть не співпадати. Індивід може довіряти інформації, що передає інший і не довіряти людині, яка її передає. І, навпаки, довіряти людині, але не довіряти інформації, яку вона передає. В зв'язку з цим, ідеальна модель діалогових відносин буде мати місце тільки тоді, коли рівень довіри до інформації співпадає з рівнем довіри до особистості, від якої вона отримана. При цьому значущість інформації повинна співпадати за рівнем в обох взаємодіючих суб'єктів. Власне тому довіра і довірче спілкування повністю не співпадають за своєю суттю. Таким чином, істинний діалог передбачає симетричність (конгруентність) таких змінних: 1) взаємність довірчих установок у ставленні один до одного; 2) взаємна довіра до інформації, що передається; 3) взаємна значущість цієї інформації для обох взаємодіючих суб'єктів [3, с. 556]. Порушення хоча б однієї змінної приводить до квазидіалогу. Довіра виступає тим моментом у взаємодії, який надає комунікативному акту внутрішньо-смыслового статусу спілкування. Тобто, відповідна міра довіри в актах комунікації дозволяє здійснити перехід від суб'єкт-об'єктного способу комунікації до суб'єкт-суб'єктного спілкування, що реалізується через ідентифікацію, емпатію та рефлексію.

На феноменологічному рівні це можна уявити так: регулюючи свою поведінку, прогнозуючи її, людина завжди певним чином співвідносить свої можливості (у тій мірі, у якій вона їх усвідомлює, тобто рефлексує) з тим, наскільки важливі, значущі для неї вимоги й умови, що виходять із зовнішньої діяльності. Тому зрозуміти сутність довіри до себе можна, лише спираючись на єдину онтологію "людина-світ". Без довіри до себе неможливий творчий, тобто життєдайний характер діяльності, неможливе самопроекування майбутнього, оскільки вона передбачає, насамперед, ставлення до себе як до цінності. У результаті саме довіра до себе є одним з механізмів, що моделює ефект збалансованості рівня саморефлексії [1, с. 165].

#### Література:

1. Кравченко В. Ю. Довіра як прояв афіліативної потреби особистості в юнацькому віці: дис... канд. психол. наук: 19.00.05 / Кравченко Вікторія Юрївна. – К., 2009. – 238 с.
2. Кравченко В. Ю. Довірче спілкування в структурі міжособистісної взаємодії / В. Ю. Кравченко // Збірник наукових праць: філософія, соціологія, психологія. – Івано-Франківськ: Вид-во ДВНЗ «Прикарпатський національний університет імені Василя Стефаника». 2012. – Вип.17. – Ч.1. – С.16-22.
3. Скрипкина Т. П. Деформация доверительных отношений как фактор дезадаптации личности / Т. П. Скрипкина // Общение – 2006: на пути к

Энциклопедическому знанию: Материалы конференции (19-21 октября 2006 г.). Психологический институт РАО. – М.: Академия имиджеологии, 2006. – С. 555-561.

4. Скрипкина Т. П. Психология доверия: [учеб. пособие для высш. пед. учеб. заведений] / Т. П. Скрипкина. – М.: Издательский дом “Академия”, 2000. – 264 с.

УДК 159.92

Н. В. Кудиба,  
студентка групи ГФ-14-1

## ПСИХОЛОГІЧНА БЕЗПЕКА ЯК СОЦІАЛЬНЕ ЯВИЩЕ

Проблема психологічної безпеки особистості є на сьогоднішній день як ніколи раніше актуальною, оскільки наше суспільство, країна, світ зіткнулися з певними викликами, що загрожують безпеці людства.

Психологічна безпека в широкому змісті слова означає усвідомлене, рефлексивне і дієве ставлення людини до умов життя, що забезпечує їй відчуття цілісності, конгруентності, рівноваги та розвитку. А це означає, що людина суб'єктивно готова до будь-яких зовнішніх змін, в тому числі і до того, що зміни можуть бути непередбачуваними, а збіг обставин – несприятливим. Це означає також, що людина відає собі відлік як у своїх об'єктивних зв'язках з дійсністю, в своїй об'єктивній включеності у кожную ситуацію, яка виникла, так і в своєму суб'єктивному ставленні до того, що відбувається – у своїх почуттях, думках, намірах і зв'язках з цією ситуацією [1].

Психологічна безпека – це захищеність психіки кожного індивіда, особистості, її душевного здоров'я, духовного світу. Відчуття захисту значною мірою визначається соціальною безпекою спільноти, суспільства, країни. Соціальна безпека – це стан суспільних відносин, при якому людина може самостійно, без втручання і тиску ззовні вільно вибирати і реалізовувати свою стратегію поведінки, духовного, соціального, економічного і політичного розвитку. Порушення будь-якого із цих складових призводить до дестабілізації внутрішнього стану особистості, напруги, стресу, фрустрації, невдоволення, переживання конфлікту, кризи та певних відповідних реакцій – агресії, депресії, невмотивованих дій тощо [1].

Виділяють два основних підходи до забезпечення психологічної безпеки людини у критичних ситуаціях, які доповнюють один одного. Згідно першого, стан безпеки можна забезпечити шляхом ліквідації самих джерел небезпеки (звичайно, якщо вони очевидні, тоді проблема зникає сама по собі). У такому випадку особиста безпека людини значною мірою може забезпечуватися впливом зовнішніх сил, з мінімальною участю її самої.

Згідно другого підходу, особиста безпека людини є результатом подолання нею негативних впливів завдяки особистісним якостям. У такому випадку психологічна безпека є здатністю людини зберігати своє